

دکتر محمدرضا سپهری:

ستفا می تواند مدل

❖ نجات بخش تجاری سازی فناوری ها باشد ❖

از حقوق نوآوران، از پیش شرط های شکل گیری یک زیست بوم پویا برای نوآوری و اشتغال است.

وی با بیان اینکه پارک های علم و فناوری و مراکز رشد طی دو دهه گذشته نقش مهمی در حمایت از شرکت های نوپا ایفا کرده اند، گفت: توسعه کمی این مراکز اتفاق ارزشمندی بوده است، اما اکنون زمان آن رسیده که کیفیت خدمات، میزان موفقیت شرکت ها در ورود به بازار، صادرات محصولات فناورانه و میزان اشتغال ایجاد شده نیز به عنوان شاخص های اصلی عملکرد مورد توجه قرار گیرد. هدف نهایی از ایجاد این زیرساخت ها، صرفاً استقرار شرکت ها نیست، بلکه موفقیت آنان در بازار و خلق ارزش افزوده برای اقتصاد کشور است.

❖ لزوم توسعه مشاغل جدید و دانش بنیان

این صاحب نظر حوزه اشتغال با تأکید بر اینکه اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی یکی از مهم ترین مسائل بازار کار ایران است، تصریح کرد: نسل جوان امروز از توان علمی و تخصصی بالایی برخوردار است، اما بازار کار سنتی ظرفیت جذب همه این نیروها را ندارد. توسعه اقتصاد دانش بنیان و تجاری سازی فناوری توسط سازمان های مثل ستفا می تواند زمینه ایجاد مشاغل را فراهم کند که متناسب با دانش، مهارت و توانمندی فارغ التحصیلان باشد و از مهاجرت سرمایه انسانی نیز جلوگیری کند.

سپهری همچنین به ضرورت اصلاح برخی سازوکارهای آموزش عالی اشاره کرد و گفت: دانشگاه ها باید علاوه بر آموزش و پژوهش، به کارآفرینی و حل مسائل کشور نیز توجه کنند. معیارهای ارزیابی دانشگاه ها و اعضای هیئت علمی نباید صرفاً بر تعداد مقالات، استوار باشد، بلکه فعالیت هایی مانند ثبت اختراع، انتقال فناوری، ایجاد شرکت های زایشی، همکاری با صنعت و درآمد حاصل از تجاری سازی نیز باید در نظام ارزیابی جایگاه شایسته ای پیدا کند. وی افزود: یکی دیگر از موضوعاتی که باید مورد توجه قرار گیرد، تقویت دفاتر انتقال فناوری در دانشگاه ها و مراکز پژوهشی است. این دفاتر می توانند نقش مهمی در ارزش گذاری فناوری، تنظیم قراردادهای انتقال دانش فنی، جذب سرمایه گذار و هدایت ایده های فناورانه به سمت بازار ایفا کنند و حلقه ارتباطی میان پژوهشگر و بخش خصوصی باشند.

سپهری با اشاره به نقش سیاست گذاری در تکمیل زنجیره تجاری سازی فناوری اظهار کرد: توسعه اقتصاد دانش بنیان صرفاً با فعالیت دانشگاه ها یا شرکت های فناور محقق نمی شود، بلکه نیازمند مجموعه ای از سیاست های هماهنگ در حوزه های قانون گذاری، تأمین مالی، بازارسازی و حکمرانی است. هر اندازه این اجزا منسجم تر عمل کنند، امکان تبدیل دانش به ثروت و اشتغال نیز افزایش خواهد یافت.

وی افزود: یکی از اقداماتی که می تواند به رشد شرکت های دانش بنیان کمک کند، استفاده از ظرفیت خریدهای دولتی است. دولت به عنوان بزرگ ترین خریدار کالا و خدمات در کشور می تواند با اختصاص بخشی از نیازهای خود به محصولات و خدمات فناورانه داخلی، بازار اولیه مناسبی برای شرکت های نوآور فراهم کند. این اقدام علاوه بر کاهش وابستگی به واردات، موجب افزایش توان رقابتی شرکت های دانش بنیان و ایجاد فرصت های شغلی جدید خواهد شد.

معدود نهادهایی است که از زمان تأسیس، تلاش کرده است این سه حوزه را به یکدیگر نزدیک کند و امروز نیز سازمان تجاری سازی فناوری و اقتصاد دانش بنیان می تواند این مأموریت را با قدرت بیشتری دنبال کند.

وی تأکید کرد: یکی از ویژگی های ارزشمند جهاد دانشگاهی، شناخت همزمان فضای دانشگاه، صنعت و نیازهای اجرایی کشور است. این ویژگی می تواند باعث شود فناوری های توسعه یافته در مراکز پژوهشی، سریع تر به مرحله تولید و بازار برسند و در نهایت به ایجاد اشتغال برای فارغ التحصیلان دانشگاهی منجر شوند.

سپهری با اشاره به اینکه مهم ترین چالش امروز زیست بوم نوآوری کشور، نبود پیوند مؤثر میان دانشگاه و صنعت است، اظهار کرد: سال هاست دانشگاه ها به تولید مقاله، پایان نامه و پژوهش های علمی اهتمام دارند و از سوی دیگر صنایع نیز با مسائل و نیازهای واقعی خود مواجه هستند، اما این دو بخش هنوز به اندازه کافی با یکدیگر گفت و گو نمی کنند. نتیجه این وضعیت آن است که بسیاری از پژوهش های ارزشمند هرگز به مرحله تولید و تجاری سازی نمی رسند و در مقابل، صنعت نیز ناچار است بخشی از نیازهای فناورانه خود را از مسیرهای دیگر تأمین کند.

وی افزود: اگر بخواهیم اقتصاد دانش بنیان به موتور محرک اشتغال کشور تبدیل شود، باید این فاصله کاهش یابد. دانشگاه باید مسائل واقعی صنعت را بشناسد و صنعت نیز به ظرفیت های علمی و فناورانه دانشگاه ها اعتماد کند. جهاد دانشگاهی از جمله نهادهایی است که به دلیل تجربه چند دهه ای خود، توانسته است در این زمینه نقش واسط و تسهیل گر را ایفا کند و این تجربه ارزشمند باید بیش از گذشته تقویت شود.

❖ نظام تأمین مالی نیز یکی از مهم ترین گلوگاه های تجاری سازی فناوری در کشور است

رئیس اسبق مؤسسه کار و تأمین اجتماعی با بیان اینکه نظام تأمین مالی نیز یکی از مهم ترین گلوگاه های تجاری سازی فناوری در کشور است، گفت: بسیاری از شرکت های نوپا و فناور در مرحله توسعه محصول با کمبود منابع مالی مواجه می شوند. نظام بانکی به دلیل ماهیت خود معمولاً از طرح های پرریسک حمایت نمی کند و سرمایه گذاری خطرپذیر نیز هنوز به جایگاه مطلوب نرسیده است. بنابراین یکی از ضرورت های امروز، توسعه ابزارهای نوین تأمین مالی برای شرکت های دانش بنیان و طرح های فناورانه است.

وی ادامه داد: در بسیاری از کشورهای توسعه یافته، صندوق های سرمایه گذاری خطرپذیر، شرکت های بزرگ صنعتی و حتی دولت، به صورت مشترک در توسعه فناوری های نوآرانه سرمایه گذاری می کنند؛ زیرا می دانند که بازده این سرمایه گذاری در بلندمدت، افزایش بهره وری، رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال خواهد بود. در ایران نیز باید چنین نگاهی بر سیاست گذاری اقتصادی حاکم شود.

سپهری با اشاره به نقش حقوق مالکیت فکری در توسعه اقتصاد دانش بنیان اظهار کرد: پژوهشگر، مخترع و کارآفرین زمانی انگیزه کافی برای ورود به عرصه تجاری سازی خواهند داشت که مطمئن باشند دستاوردهای علمی و فناورانه آنان مورد حمایت قانونی قرار می گیرد. تقویت نظام مالکیت فکری، تسهیل ثبت اختراع و حمایت

رئیس اسبق مؤسسه کار و تأمین اجتماعی و پیشکسوت حوزه اشتغال، در آستانه چهل و ششمین سال تأسیس جهاد دانشگاهی، با تأکید بر نقش سازمان تجاری سازی فناوری و اقتصاد دانش بنیان جهاد دانشگاهی (ستفا) در تبدیل ظرفیت های علمی کشور به اشتغال پایدار، گفت: امروز کشور بیش از هر زمان دیگری به نهادی نیاز دارد که بتواند میان دانشگاه، صنعت و بازار پیوندی مؤثر ایجاد کند و جهاد دانشگاهی با سابقه و ظرفیت های خود، یکی از مهم ترین بازیگران این عرصه به شمار می رود.

همزمان با سالروز تأسیس جهاد دانشگاهی، دکتر محمدرضا سپهری، رئیس اسبق مؤسسه کار و تأمین اجتماعی و از صاحب نظران حوزه اشتغال، با اشاره به جایگاه این نهاد در توسعه اقتصاد دانش بنیان، اظهار کرد: در شرایطی که اقتصاد ایران بیش از گذشته به خلق ارزش افزوده از دانش و فناوری نیازمند است، تجاری سازی فناوری دیگر یک فعالیت جانبی یا صرفاً دانشگاهی نیست، بلکه به یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصادی، افزایش بهره وری و ایجاد اشتغال پایدار تبدیل شده است.

❖ لزوم توجه به زنجیره ارزش فناوری

پیشکسوت حوزه بازارکار، با بیان اینکه طی سال های گذشته کشور در حوزه تولید علم و تربیت نیروی انسانی متخصص پیشرفت های قابل توجهی داشته است، افزود: ایران از نظر سرمایه انسانی، ظرفیت های پژوهشی و تولید دانش در جایگاه مناسبی قرار دارد و هر سال هزاران دانش آموخته توانمند وارد بازار کار می شوند؛ اما مسئله اساسی آن است که هنوز نتوانسته ایم میان تولید دانش و خلق ثروت، ارتباطی پایدار و نظام مند برقرار کنیم.

سپهری با اشاره به اینکه یکی از مهم ترین مأموریت های سازمان تجاری سازی فناوری و اقتصاد دانش بنیان جهاد دانشگاهی، تکمیل همین زنجیره است، تصریح کرد: اگر دستاوردهای علمی دانشگاه ها و مراکز پژوهشی به محصول، فناوری، کسب و کار و اشتغال تبدیل نشوند، بخش مهمی از سرمایه گذاری های علمی کشور بدون اثر اقتصادی باقی خواهد ماند. تجاری سازی فناوری در واقع پلی است که پژوهش را به تولید و اشتغال متصل می کند.

وی ادامه داد: ارزیابی های مختلف از زیست بوم نوآوری کشور نشان می دهد که ایران از نظر تولید دانش، ثبت دارایی های فکری و تربیت نیروهای متخصص عملکرد قابل قبولی دارد، اما در بخش هایی مانند محیط کسب و کار، سرمایه گذاری، تأمین مالی فناوری و ارتباط مؤثر میان دانشگاه و صنعت همچنان با چالش های جدی مواجه است. نتیجه این شکاف آن است که بخش قابل توجهی از ظرفیت علمی کشور به ارزش اقتصادی و فرصت های شغلی پایدار تبدیل نمی شود. وی با تأکید بر اینکه توسعه اقتصاد دانش بنیان تنها با افزایش تعداد شرکت های فناور محقق نمی شود، اظهار کرد: آنچه اهمیت دارد، ایجاد زنجیره ای کامل از تولید دانش تا ورود محصول به بازار است. بسیاری از ایده های ارزشمند در مرحله ای متوقف می شوند که در ادبیات نوآوری از آن با عنوان «دره مرگ فناوری» یاد می شود؛ یعنی مرحله ای که فناوری هنوز به درآمد نرسیده اما هزینه های توسعه آن بسیار بالاست و نبود حمایت های مالی و مدیریتی موجب شکست بسیاری از طرح های فناورانه می شود. به نظر می رسد ستفا با تکیه بر توان و ظرفیت جهاد دانشگاهی می تواند نجات دهنده شرکت ها و هسته های فناورانه از دره مرگ فناوری ها باشد.

رئیس اسبق مؤسسه کار و تأمین اجتماعی با اشاره به تجربه کشورهای موفق در حوزه اقتصاد دانش بنیان گفت: تجربه کشورهایی مانند آمریکا، آلمان و کره جنوبی نشان می دهد که موفقیت در تجاری سازی فناوری صرفاً حاصل افزایش بودجه پژوهشی نیست، بلکه نتیجه ایجاد سازوکارهایی است که دانشگاه، صنعت، سرمایه گذار و دولت را در یک مسیر مشترک قرار می دهد. در این کشورها، دانشگاه ها تنها تولیدکننده مقاله نیستند، بلکه در ایجاد شرکت های نوپا، انتقال فناوری و حل مسائل صنعت نیز نقش مستقیم دارند.

❖ نظریه «ماریچ سه گانه» دانش بنیان

سپهری با بیان اینکه نظریه «ماریچ سه گانه» یکی از مهم ترین الگوهای توسعه اقتصاد دانش بنیان محسوب می شود، افزود: براساس این رویکرد، توسعه زمانی محقق می شود که دانشگاه، صنعت و دولت در تعامل مستمر با یکدیگر قرار گیرند. جهاد دانشگاهی از